

کشف استعدادها در سایه خودشناسی علوی

حبیب‌الله صابری‌نسب، پژوهشگر نهج‌البلاغه معتقد است؛

حبیب‌الله صابری‌نسب، پژوهشگر نهج‌البلاغه معتقد است؛ خودشناسی منبعث شده از شناخت ضعف‌ها، توانمندی‌هاست و شناخت استعدادهاى بالا‌قوه به کشف استعدادهاى نهفته کمک می‌کند و حضرت علی(ع) در نهج‌البلاغه و احادیثی به اهمیت خودشناسی اشاره فرمودند.

حبیب‌الله صابری‌نسب، پژوهشگر نهج‌البلاغه و مدرس دانشگاه در گفت‌وگو با ایکن‌ا از استان مرکزی، با اشاره به اینکه انسانی دارای حقیقتی پویاست که در قالب اشکال مادی و غیرمادی یا همان روح و روان تعریف می‌شود. انسان در شکل مادی دارای جسمی شامل وزن و شکل و در بعد غیرمادی دارای تفکر و اندیشه است؛ از این رو انسان دارای ابعاد حیوانی و روحانی یا معنوی است و به واسطه داشتن شاخصه معنوی و قدرت تفکر از سایر موجودات متمایز شده است.

وی با بیان اینکه از دیرباز تاکنون علما و اندیشمندان بسیاری به ابعاد حیوانی و روحانی انسان پرداختند و این بررسی‌ها و دست‌یافتن به نکات جدید با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی همچنان ادامه دارد، اضافه کرد: خودشناسی و دگرشناسی یکی از مؤلفه‌هایی است که همواره مدنظر بوده است و آیات و روایات بسیاری نیز در این خصوص از سوی ائمه اطهار(ع) بیان شده است.

صابری‌نسب با اشاره به این نکته که خودشناسی منبعث شده از شناخت ضعف‌ها، توانمندی‌ها و استعدادهاى نهفته درونی انسان است، ادامه داد: اگر انسان به نقاط ضعف و قوت‌های پنهانی یا همان بالقوه اشراف کامل داشته باشد قطعاً به سمت خودسازی، کسب کمالات انسانی و تهذیب نفس و اخلاق خواهد رفت. حضرت علی(ع) در ۴۶۳۱مین حدیث در «غررالحکم» فرمودند: «بهترین شناخت، خودسازی است» و در حدیثی دیگر فرمودند: «خودشناسی، سودمندترین شناخت‌هاست»؛ حتی سقراط نیز به پرهیز از تلاش در مورد شناخت موجودات بی‌روح و توجه به شناخت نفس سفارش کرده است.

این مدرس دانشگاه با تأکید بر اینکه توجه به خودشناسی و شناخت نفس فقط به دین اسلام محدود نشده و همه ادیان الهی نیز به این امر مهم توجه داشتند، اظهار کرد: متأسفانه نوجوانان و جوانان ما کم‌مطالعه می‌کنند و کمی مطالعه باعث می‌شود دانش آنان در علوم مختلف محدود یا ناقص باشد. آنان فقط از خودشناسی حدیث مولا علی(ع) که می‌فرمایند: «مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ قَدَّ عَرَفَ رَبَّهُ» را می‌شناسند و همین عامل باعث می‌شود تا ندانند افرادی همچون گاندی در کتاب «این است مذهب من» به این موارد نیز اشاره کرده است.

صابری‌نسب افزود: همچنین الکسیس کارل، فیزیولوژیست و زیست‌شناس معروف غربی گفته است: «ما، در ایجاد وسایل راحتی و سرعت در کار و تهیه ابزارهای زندگی، پیشرفت بسیار کرده ایم، ولی به هیچ وجه، خود را نشناخته ایم. در حقیقت از خود، غفلت ورزیده ایم. در نتیجه پیشرفت‌های علمی نتوانسته است ما را سعادتمند کند و توجه دقیق، بیانگر این است که اضطراب‌ها و نگرانی‌هایمان بیشتر شده است.» (شناخت اسلام، حسن کافی، ج ۲، ص ۵۲۹)

وی خودشناسی، احترام و اهمیت دادن به نفس، خودسازی و رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی را از جمله فواید خودشناسی بیان کرد و گفت: خودشناسی انسان را به مرز کمال رسانده و باعث می‌شود تا خوی و خصلت‌های ناشایست را از خود دور کنیم. خودشناسی دلیلی برای تقویت جنبه‌های مثبت فردی است که نتیجه مثبت رفتارها و عملکردها در نهایت به اجتماع تسری داده می‌شود. حضرت علی(ع) در این باره فرمودند: «توجه انسان به خودش، انگیزه‌ای برای اصلاح خویشتن ایجاد می‌شود.» (غررالحکم، ج ۶، ص ۱۷۶)

این پژوهشگر نهج‌البلاغه شناخت استعدادها و مهارت‌های نهفته درونی، برقراری ارتباط با خدا، شناخت حساسیت‌ها، خودکاو و .. را از جمله محورهای خودشناسی برشمرد و ضرورت تفکر در نقاط ضعف و رفع آن را متذکر شد و افزود: جوانان سعی کنند مطالعه کتب دینی را اولویت قرار داده و انتقادپذیر باشند. تقویت قدرت «نه» گفتن در مواقع ضروری جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی ضروری است و این قدرت باید از سوی خانواده و مدرسه به فرد منتقل شود و در دوران تحصیل در دانشگاه ثمره آن را برداشت کرد.

صابری نسب در اداره توضیحات خود گفت: رها کردن سرمایه های اجتماعی این مرز و بوم می تواند صدمات مخربی برای کشور داشته باشد. مدارس فقط به تدریس علوم نظری و تکلیف شده بسنده نکرده و جامعه هدف خود را متناسب با سن و ذائقه آنان با تعالیم اسلامی آشنا کنند. حضرت علی(ع) در خطبه ۱۰۳ نهج البلاغه فرمودند: «الْعَالِمُ مَنْ عَرَفَ قَدْرَهُ وَ كَفَى يالْمَرْءُ جَهْلًا أَلَّا يَعْرِفَ قَدْرَهُ، دانا کسی است که قدر خود را بشناسد، و در نادانی انسان این بس که ارزش خویش نداند.» همین جمله کوتاه می تواند مسیر زندگی را برای ما روشن و چراغ راه باشد. در واقع شناخت انسان از توانایی ها به کشف استعدادها نرفته بسیار کمک می کند و این ما هستیم که مسیر را برای دانش آموزان و دانشجویان هموار می کنیم.